

Veiledning til kommunene om bruk av riktig hjemmel ved pålegg om oppgradering av avløpsanlegg for utslipp mindre enn 50 pe

Norsk Vann har laget standardiserte brev som kan benyttes til opprydding i spredt bebyggelse. Alle brevmalen finnes på va-jus.no/hjelpemidler/standardbrev. Dette er en veiledning til hjelp for å avgjøre når de ulike hjemlene skal benyttes. Dette gjelder:

- Forurensningsforskriften § 12-16
 - Første ledd, lovlig med tillatelse.
Presiserer at tillatelse gitt før 2007 fortsatt gjelder.
 - Annet ledd, lovlig uten tillatelse.
Gjelder alle anlegg etablert før 1972. Det var ikke søknadsplikt for avløpsanlegg den gangen. Disse er lovlige, selv om de ikke har tillatelse.
Gjelder noen anlegg etablert mellom 1972 - 1986. Det var unntak fra søknadsplikt for visse anlegg i denne perioden. Anlegg som var omfattet av unntaksreglene kunne etableres lovlig, uten tillatelse. Disse er lovlig, selv om de ikke har tillatelse.
- Forurensningsloven § 18
Endring og omgjøring av alle utslippstillatelser, uavhengig av når den er gitt.
- Forurensningsloven § 7
Alle ulovlige anlegg, uavhengig av når de er etablert.
Påleggshjemmel.

Ved bruk av alle disse tre paragrafene er det viktig at kommunen informerer og veileder publikum på en god måte. Ved manglende gjennomslag for vedtak kan kommunen motivere til handling ved bruk av tvangsmulkt. Tvangsmulkten tilfaller staten. Det er utarbeidet egne veiledninger til bruk av tvangsmulkt, som finnes på va-jus.no.

Endring, omgjøring mm av eksisterende tillatelse (forurensningsloven § 18)

For avløpsanlegg som har en tillatelse til utslipp, men som ikke har god nok rensing av avløpsvann i samsvar med dagens krav, har mangler som kan utbedres med endrede vilkår, eller er eldre enn 10 år, kan forurensningsloven § 18 brukes som hjemmel til å få:

- Endrede vilkår i eksisterende utslippstillatelse
- Frist for når utslippstillatelsen trekkes tilbake
- Dato for når utslippet må stanses

Husk å skrive hvilke bokstav eller ledd i paragrafen som benyttes.

Bestemmelsen innebærer en «fri omgjøringsadgang» når 10 år er gått. Den setter ikke opp bestemte minstekrav som må være oppfylt. Avgjørelsen er opp til forvaltningens frie skjønn. Dette betyr ikke at det er fritt frem etter 10 år. Nye krav må være begrunnet og det må være forholdsmessighet mellom hva som oppnås og hva det koster.

Huseier må utbedre eksisterende avløpsrenseanlegg i samsvar med de nye vilkårene, eller søke om ny utslippstillatelse. Alternativt må utslippet stanses.

Det er verdt å merke seg at forurensningsloven § 18 ikke er en påleggshjemmel for oppgradering av avløpsanlegg. Til dette må forurensningsloven § 7 benyttes.

Utslipp uten tillatelse (forurensningsforskriften § 12-16)

- Første ledd gjelder utslippstillatelse som er etablert før dagens forurensningsforskrift ble vedtatt (før 1. januar 2007). De anlegg som har utslippstillatelse etter gammelt regelverk er lovlige. Kommunen kan bruke forurensningsloven § 18 til å endre vilkår/trekke tilbake slike tillatelse (se over). En annen årsak til å endre eksisterende utslippstillatelser er dersom eksisterende utslipp skal økes vesentlig. Da må det sendes inn søknad om dette jf. forurensningsforskriften § 12-3.
- Annet ledd gjelder bygninger som har utslipp etablert før 15. mai 1972, og bygninger som har utslipp etter 15. mars 1972 og før 1. februar 1986. Dette gjelder lovlige utslipp uten utslippstillatelse. Anlegg etablert mellom 15. mars 1972 og 1. februar 1986 kan ha lovlige utslipp, selv om det ikke foreligger utslippssøknad. For å finne ut av dette må kommunen ha oversikt over utgitte forskrifter mellom 1972 og 1986. Passer noen av vilkårene for å etablere avløpsanlegg uten søknad mellom 1972-1986 på det aktuelle anlegget (du finner en oversikt over disse forskriftene nederst i dokumentet)?

Jf. forurensningsforskriften § 12-16 annet ledd kan huseier få en frist for:

- når utslippet er ulovlig
- å sende inn søknad
- når utslippet må stanses

Huseier må sende inn en søknad om utslippstillatelse før fristen utløper eller stanse utslippet.

Det er verdt å merke seg at forurensningsforskriften § 12-16 ikke er en påleggshjemmel for oppgradering av avløpsanlegg. Til dette må forurensningsloven § 7 benyttes.

Pålegg om å treffe tiltak (forurensningsloven § 7)

Alle utslipp som er etablert ulovlig, uansett når, kan i samsvar med forurensningsloven § 7 fjerde ledd bli pålagt å treffe tiltak innen en nærmere angitt frist

Dette vil f.eks gjelde:

- alle utslipp etter 1. februar 1986 som ikke har tillatelse
- anlegg før 1986 som ikke har tillatelse og som ikke kunne etableres uten søknad
- pumping av avløp fra tett tank
- tett tank som er slått hull i

Etter forurensningsloven § 7 har den som har, gjør eller setter i verk noe som kan medføre fare for ulovlig forurensning en selvstendig plikt til å sørge for nødvendige tiltak for å hindre at forurensningen inntreier eller til å stanse allerede inntrekket forurensning. Det vil derfor ofte i første omgang være tilstrekkelig å påpeke denne plikten til å stanse ulovlig forurensning.

Dersom huseier ikke stanser et ulovlig utslipp etter å ha fått det påpekt, kan huseier pålegges å stanse det ulovlige utslippet enten umiddelbart eller innen en gitt frist. Det kan fattes vedtak om tvangsmulkt knyttet til fristen etter forurensningsloven § 73. Ulovlige handlinger av mer graverende art, som pumping og ta hull på tett tank, pålegges stoppet umiddelbart. Kommunen bør vurdere å anmelde slike forhold.

Dersom det skal søkes om tillatelse til utslipp for et anlegg som er ulovlig etablert, må en fagkyndig vurdere prosjektering/planlegging og utførelse på tilsvarende måte som for et nytt anlegg. Det anbefales ikke å godkjenne ulovlig utførte anlegg uten tilfredsstillende dokumentasjon, eller med for dårlig kvalitet. Huseier må ofte regne med betydelige kostnader ved å utbedre et anlegg som er etablert uten tilstrekkelige faglige vurderinger og uten tillatelse.

Oversikt over utgitte forskrifter om spredt avløp for perioden 1972-1986.

Må vurderes ved bruk av forurensningsforskriften §12-16 annet ledd, for å avgjøre om utslippet er ulovlig etablert eller ei.

■ Forskrifter for kloakkutslipp fra spredt bolig- og fritidsbebyggelse (trådte i kraft 15. mars 1972:

Forskriften gjaldt for inntil 4 boliger/fritidsboliger eller tilsvarende utslipp.

Bygningsrådet (ved infiltrasjonsanlegg) eller det lokale tilsyn med vannforurensning (ved sandfilteranlegg) hadde myndighet. Det lokale tilsynet for vannforurensning var ett av de 5 lokale kontorene til Statens Vann- og avløpskontor.

Større anlegg enn 4 hus ble behandlet etter Lov om vern mot vannforurensning.

Til tross for at det i forskriftsteksten ikke står eksplisitt nevnt, innføres det en generell søknadsplikt for bygninger med innlagt vann dersom avløp føres til:

- a) Vassdrag eller sjø i nærheten av utløp fra vassdrag,
- b) Sjøområder og grunnvannsforekomster i den utstrekning Kongen bestemmer,
- c) Nedbørsfeltet for vannforekomster nevnt under a og b i mindre enn 50 meters avstand fra disse eller
- d) Nedbørsfeltet for øvrig dersom utslippet kan bevirke forurensning av vannforekomster nevnt under a og b.

Forskriften har en overgangsordning med krav om innsending av søknad også for eldre utslipp. Det vil si at alle avløpsanlegg som samsvarer med a-c ovenfor skulle hatt skriftlig utslippstillatelse etter 1. januar 1976. Dette ble i veldig mange kommuner ikke gjennomført. Dersom kommunen ikke fulgte opp dette, er utslippet fortsatt lovlig uten skriftlig tillatelse.

Forskriften er laget med en teknisk del om utforming av avløpsanlegg.

Eksempel på avløpsanlegg som ikke krevde utslippstillatelse etter forskriften, og som fortsatt er lovlige:

- Utslipp ved innsjø langt unna bekk eller elv
- Hus etablert i stedbunden næring (for eksempel kårboliger)
- Utslipp langt unna vassdrag som kunne påvirke kilder, inkludert grunnvann

■ Forskrifter om kloakkutslipp fra spredt bolig- og fritidsbebyggelse av 22.april 1975 (trådte i kraft umiddelbart)

Forskriften gjelder for områder med inntil 7 boliger/fritidsboliger eller annen virksomhet med tilsvarende utslipp.

Bygningsrådet har myndighet. Fylkesmannen avgjør søknader om unntak fra forskriften og kan også avgjøre saker i bestemte områder eller for visse typer saker. Fylkesmannen avgjør også saker hvor det er flere enn 7 hus. De avgjøres etter lov om vern mot vannforurensning.

Ingen må sette i verk utslipp uten tillatelse når kloakk føres til

- 1) vassdrag eller til sjøen i nærheten av utløp for vassdrag,
- 2) sjøområder, kilder og grunnvann i den utstrekning Kongen bestemmer
- 3) nedbørsfelt for vannforekomst som nevnt under punkt 1 og 2 i mindre avstand enn 50 meter fra vannforekomst eller dersom utslippet kan forårsake forurensning av vannforekomsten.

Den tekniske delen er flyttet ut av forskriften.

Eksempel på avløpsanlegg som ikke krevde utslippstillatelse etter forskriften, men som likevel fortsatt er lovlige:

- Anlegg ved innsjø langt unna bekk eller elv
- Hus etablert i stedbunden næring (for eksempel kårboliger)

■ Utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse med separate avløpsløsninger av 25. januar 1980 (trådte i kraft fra 1.mai 1980).

Forskriftens virkeområde er omfattet til å gjelde enkeltutslipp generelt.

Søknaden avgjøres normalt av bygningsrådet. Fylkesmannen er myndighet i tettbebyggelse (mer enn 7 hus), ved unntak fra forskriften og kan også avgjøre saker i bestemte områder eller for visse typer saker.

Forskriften gjelder dersom utslippet føres til:

- 1) vassdrag eller sjø
- 2) brønner og grunnvann o.l som det knyttes seg drikkevannsinteresser til og ellers når utslipp kan forårsake skadevirkninger,
- 3) nedbørsfelt for vannforekomst som nevnt under punkt 1 og 2 i dersom utslippet kan forårsake forurensning av vannforekomsten.

Eksempel på avløpsanlegg som ikke krevde utslippstillatelse etter forskriften, men som likevel fortsatt er lovlige:

- Anlegg utenfor nedbørsfelt til vassdrag eller sjø og som ikke påvirker brønn eller grunnvann med drikkevannsinteresser.

Den tekniske delen står beskrevet i egne retningslinjer. «retningslinjer for valg og utforming av tekniske avløpsanlegg for bolig og fritidsbebyggelse med separate avløpsløsninger»

■ **Forskrift om endring i forskrift for utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse med separate avløpsløsninger av 13. januar 1984.**

Ingen endringer i virkeområde eller krav om tillatelse.

■ **Forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg av 2. desember 1985 (trådte i kraft 1. Februar 1986)**

Virkeområdet utvides til å gjelde søknadsplikt for bolig- og fritidsbebyggelse med innlagt vann, eller annen bebyggelse med tilsvarende utslipp, når utslippet skal tilknyttes separat av løpsanlegg. Det er altså først fra 1986 at alle separatutslipp krever tillatelse, uansett hvor utslippet ledes.

Typegodkjente minirensanlegg tas inn som standardløsning (i tilhørende teknisk retningsline).

Det er bare kommunen som er tillagt myndighet til å treffe enkeltvedtak etter forskriften.